Brossa/III
c. mecanog. nº 20
1
18

VERSIO DEFINITIVA

21

L A P R E G U N T A

P E R D U D A

Drama en tres actes.

Setembre 1952

MUSEO DE ARTE ESCÉNICO
CHALOTECA
4111-N

T'espero ...

en algun lloc estic esperant-te.

WALT WHITMAN (Cant a mi mateix)

PERSONATGES.

El Marit

La Vella

La Muller

La Nena

El Nen

La Criada

Una Parella d'Adolescents embriacs

L'Empleat de les Grutes

Un Fanaler (no parla)

A C T E P R I M E R

AMPLI MENJADOR. DUES FINESTRES, UNA D'ENTREOBERTA-DONANT QUE E EL CARRER. UN RAM DE FLORS AL TRINXANT. A SEGON TERME, TAULETA I UNA CADIRA DE BRAÇOS PROP DE LA FINESTRA TANCADA. A LES PARETS, PINTURA TRIVIAL D'UN PAISATGE, MIRALL I, GRAN, UN CALENDARI DE BLOC PENJANT BEN VISIBLE. ÉS AL MATI D'UN DIA DE SETEMBRE. LA VELLA SEU A LA CADIRA, LLEGEIX EL DIARI. LA MULLER, AMB BATA, S'ARREGLA EL PENTINAT DAVANT EL MIRALL.

VELLA

(LLEGINT.) "A causa d'uns guspira que va caure durant una tempesta, ha mort al seu domicili una veïna del poble d'Arfagart. La víctima era mare de nombrosos fills." (AIXECA ELS ULLS DEL PAPER.) Déu meu! (PROSSEGUEIX.) "Un llamp ha tocat un pastor de dinou anys, el nom del qual s'ignora, i li ha causat la mort instantàniament. Durant les últimes tempestes, una guspira elèctrica ha caigut en una cabana que ocupaven Cenèvola Istar, de cinquanta-cinc anys, i el seu marit Josep Fanfara, de seixanta, els quals varen resultar morts a l'acte." Verge santa! (PROSSEGUEIX.) "Durant la mateixa tempesta, un llamp ha causat la mort de la noia Josefina Anitra, que seia a taula. La resta de la família va resultar il·lesa. Ha resultat un segador mort per un llamp, en una hisenda del poble de la Fagarda. L'infortunat jove anava dalt d'un carro que traginava blat. El cavall va resultar carbonitzat." (TANCA EL DIARI.) Quina horror!

MULLER

(S'HA ACABAT DE PENTINAR.) Això és un paradís.

VELLA

Senyor, és terrible! (CONTINUA SEGUEIX FULLEJANT EL DIARI.)

MULLER

(CRIDANT.) Nens, aquí teniu el got de la llet.

VELLA

Se'n van, ja?

MULLER

No es poden estar ni un instant més.

(ENTREN EL NEN I LA NENA.)

MULLER

I aixequeu-vos quan us pregunti el mestre.

NEN

Sí, mare.

VELLA

Ja sabeu la lliçó?

NENA

Sí, àvia.

NEN

Jo no sé dir-la, però la sé. (ARRENCA EL FULL DEL CALENDARI I EL DEIXA DAMUNT DE LA TAULA, MENTRE LA NENA ES BEU EL GOT DE LLET.)

VELLA

(A LA MULLER.) Et diré el que és. Que brètol que és aquest xicot!

NENA

(AMB LA CARTERA.) Me'n vaig, jo. (SURT.)

NEN

(TAMBÉ AGAFANT LA CARTERA.) Me'n vaig.

MULLER

Ep! Beu-te la llet, tu.

NEN

Tinc les mans ocupades, ja.

MULLER

(LI AGAFA ELS LLIBRES.)

NEN

Vinga, l'aliment.(ES BEU UN GLOP.) Tres vegades, tres, són tres. Jo ja he estudiat...(ES BEU EL QUE FALTA)...la lliçó.

MULLER

(LI TORNA ELS LLIBRES.) Quan et preguntin, posa't dret. Quan parli el mestre.

NEN

Sí, mare. (SURT CORRENTS.)

VELLA

No els has dit que vinguin de seguida, després de les dotze. (S'AIXECA.)

MULLER

(ALT.) Teresa, vagi a buscar el pa. (SURT.)

VELLA

(S'ASSEU A TAULA.) On és el sucre?

MULLER

REAPAREIX

(ENTRA AMB DUES TASSES.) Ara vinc amb la llet. (TREU DEL BUFET LA SUCRERA, LES CULLERES, ETC.)

CRIADA

(TRAVESSA I SURT.)

MULLER

a poc a poc, en silenci

(S'ASSEU A TAULA. ESMORZEN ~~LENTAMENT~~.)

VELLA

TOT

(EN ACABAT, PLEGANT-SE EL TOVALLÓ.) Recorda que dilluns hem

d'anar a visitar el Seminari. (TORNA EL TOVALLÓ AL CALAIX.)

MULLER

Avui, ell ha hagut de sortir sense esmorzar. Els van dir que hi anessin abans de les vuit, al banc. La vida és així. Entrada i sortida. Si ho hagués sabut...Han de constatar tantes coses en els llibres, els empleats! Jo crec que la calor les fa brotar.

VELLA

Va tenir sort de casar-se amb tu.

MULLER

Canta sempre.

VELLA

Així no és ~~fan~~ manera de fer les coses.

MULLER

(S'AIXECA.) ~~El~~ Ara el sol deu ser, ~~ara~~, ~~sobre~~ damunt el mar. (SURT.)

VELLA

Tens raó, com passa el temps! Sensació, tal volta. (SURT. PAUSA.)

CRIADA

(ENTRA AMB EL PA.) Les sirenes no solament toquen a l'hora de sortida del treball, sinó també a l'hora d'entrada.

VELLA

(~~ENTRANT~~ REAPAREIXENT.) Noia, les sirenes només tenen d'agradable el nom.

CRIADA

(DEIXA EL PA EN UN CALAIX DEL BUFET, AGAFA EL FULL DEL CALENDARI.)

VELLA

Hauríem de comprar un crucifix lluminós.

CRIADA

(SE'N ~~VA~~ TORNA LLEGINT. PAUSA.)

MULLER

(~~ENTRANT~~ REAPAREIX JA VESTIDA.) Diuen que, si no ~~es~~ s riu, ~~es~~ guanya en pes.

VELLA

(S'ASSEU A LA CADIRA DE BRAÇOS.) Sembla que compris els vestits en un poble, no ho veus?

MULLER

Mare, sempre dius frases de fulletó.

(ENTRA LA CRIADA, ENDREÇA LA TAULA LLEUGERAMENT I SE'N PORTA EL SERVEI.)

MULLER

L'altre vestit, el crema, té un estrip.

VELLA

Com que mai no el cuses...

MULLER

Ni mai jo. Digues: ¿és que encara vols anar amb un carret més còmode?

VELLA

Mira, bèstia tranquil·la...Vas quedar massa grossa dintre meu, també.

MULLER

Sense resposta. Tu has estat l'autora, no?

VELLA

Tinc els meus setanta-vuit anys i després d'una penosa malaltia.

MULLER

Demana!

Sí; se't desclavava la maquinària per segons, sí, per segons.

VELLA

(S'AIXECA.) Mala sort! Féssiu alguna cosa pràctica...Déu meu! La meva vida mai no arribarà a ser pau, penso jo. Mai.

MULLER

Sembla que ja siguis morta, o qui és culpable?

VELLA

Descarada! Tots naixeu massa savis. Déu meu!

MULLER

Quan no puguis enraonar, escopiràs, tu.

VELLA

Pensa que hi ha justícia (MALICIOSA.) O, si no m'equivoco, alguna balla en el teu lloc.

MULLER

Calla. Sé que ell no ha abrigat mai aquest propòsit.

VELLA

Pobra, ets com una gallina en l'experiment de la catalèpsia. Pobra!

MULLER

Calla.

VELLA

(S'ASSEU.) En fi, jo no soc tu.

MULLER

Imagines coses que no són.

VELLA

També tu vas enganyar-lo, oi? Tenies l'àngel i et faltava el diable, si no recordo malament, oi? Plana rera plana. Però es reia de tu. Mentrestant el teu marit venia a menjar i no trobava res.

MULLER

(ELS ULLS FIXOS.)

VELLA

Per què no us separeu? Llença l'anell.

MULLER

De promesos ho vam fer. I no ara. Què passa? Ara hi ha els fills, per poder dominar-lo.

VELLA

Ets massa vanitosa, també. Hipòcrita, només penses en sopars i teatres. Li ho explicaré tot. Fa efecte saber que de petits ja éreu promesos.

MULLER

Bah!, ja hi tornes?

VELLA

Paga la culpa, m'entens?

MULLER

Aquesta és la fascinació. Era això. De vegades sembles tenir-me ràbia.

VELLA

De rica, no ho sóc i, si heu viscut bé fins ara, a mi m'ho deveu.

MULLER

(CONTENINT-SE.) Tens les ungles llargues dels esperits malalts. Et tremolen les mans una altra vegada. (CRIDANT.) Teresa! Ho provoca Es tracta del teu estat d'esperit. (CRIDANT.) Teresa! (INDICANT-LI EL CAP.) La realitat no és l'organitzadora, pensa-ho, d'aquesta cova de infinits dins. (ENTRA LA CRIADA.) Canvia l'aigua del gerro.

VELLA

Vagi i faci-ho així. Li ho agrairan les flors. (LA CRIADA SURT.) Ja hem sofert un embargament pel lloguer. Dos. Serà el tercer. (PAUSA BREU.)

MULLER

(ESTÀ IMMÒBIL DAR RERA ELS VIDRES DE LA FINESTRA ENTREOBERTA.) M'agradaria de tenir un parc grandiós que semblés introduir els jardins al bosc.

VELLA

(ILLUSIONADA.) Ah, sortir al món! Tocar l'aigua.

MULLER

(A POC A POC LENTAMENT.) Un jardí botànic, només, circular o quadrat, és així? Enmig d'un rengle de xiprers, apareixeria un mur ruïnós. Glorietes. Ponts rústecs, cignes a les aigües, ocells a les branques. Jo mateixa donaria la llista de les plantes que voldria que hi fossin cultivades. I, sota la casa, moltes cuines. És clar que sí.

VELLA

Diuen que és preciós el jardí del Vaticà. Per què no anem a Roma?

MULLER

Deixem-ho ara. El Banc...la feina...Ell ja té el camí traçat.

VELLA

Aquesta casa no està ben situada.

CRIADA

(TORNA AMB LES FLORS I SURT.)

MULLER

Que es ventilin les habitacions. He d'elegir per al menjar. No trigaré a tornar.

VELLA

No posis les mans damunt les pedres.

MULLER

Com refresca!...

VELLA

Jo vull començar-me un jersei vermell.

MULLER

Bah, sempre ho dius.

VELLA

La nit sem bla un sepulcre, oi?

MULLER

Jo encara he de triar el color per la nova combinació. Encara ara. Pel meu aniversari, potser. (SURT. PAUSA CURTA.)

VELLA

Aquesta nit ja feia fred. M'he despertat que devien ser les quatre. Els mosquits són ben bé agulles amb ales. I propaguen malalties. Els mosquits. Em claven cada picada horrorosa! I no serveixen per a res. Déu meu! Ens veuen. Primer el soroll que fan; després les picades.

(LA MULLER REAPAREIX

(LA MULLER, que ha sortit REAPAREIX AMB ABRIC, ES DONA ELS ULTIMS TOCS DAVANT EL MIRALL I SURT.)

CRIADA

(Entrant amb l'escombra.) Ni un. Mosquits, diu?

VELLA

Com m'han posat! Mira. Els conec bé, tal com ho dic, paraula.

CRIADA

No són grans que s'ha rascat, tot?

VELLA

Es clar que m'he rascat. Plaf! I cavall i estovalles haguès tingut. Prou que els atrapava, però a ells els agrada la meva sang, veig. Queien damunt meu com una muntanya.

CRIADA

(VA CAP A LA FINESTRA ENTREOBERTA.) Aquí, amb prou feines hi ha arbres fruiters. Les cúpules d'aquells edificis tenen unes arestes molt afilades.

VELLA

Ja has posat l'olla amb aigua?

CRIADA

Vaig a escombrar. (ESCOMBRA.) Sota les cadires. Una vegada van prendre per una serpeta un rellotge de butxaca. A sota ~~Sota d'elles~~. El cos era la cadena, i el rellotge el cap.

VELLA

Aquestes sabates ja comencen a ésser velles. (Pausa.) No hi ha res per cosir, oi?

CRIADA

Aquelles estovalles per apedaçar.

VELLA

(S'APROPA A LA TAULETA.)

CRIADA

No es cansa de seure tot el dia? (A PART.) Viu a cos de rei ben bé.

VELLA

De vegades, el cor se m'atura per tornar a batre amb més força. Cosa feta. Millor oblidar-ho.

CRIADA

Em vénen ganes de sortir al carrer i de caminar; però em quedo aquí.

VELLA

És clar. Per escoltar. (AGAFA UN JOC DE CARTES.) M'hauria de començar a sargir les mitges.

CRIADA

No som a la tardor?

VELLA

(FA EL SOLITARI.) Sí; de la tardor en algun moment. Què esperes, que s'escalfi? Són tan cares...

CRIADA

(SOMRIENT.) Per la porta del darrera, la justícia.

VELLA

Què et passa?...

CRIADA

Res, ja sé que vostès em donen tot el que em poden donar. Això potser també.

VELLA

Recorda't de bullir els cigrons que tenim en remull. (PAUSA BREU.) Les cartes no em semblen pas sortir. Quan siguin tous, tira-hi la col a trossets. I, a la paella, posa-hi oli. Les tiraria per la fi- nestra.

CRIADA

Penso que el joc mai no deixa de ser joc, suposo.

VELLA

Una vegada vaig veure un home que feia girar amb el peu un barret de copa. Tots els amics del meu marit tenien poder de compra. Ell sí que sabia regalar joies. Hi havia unces, llavors, Va morir amb el cigar a la boca.

CRIADA

El meu promès és un cul d'espelma i m'esguerra els diumenges. Només sap caminar de pressa. Semblem soldats. Si anem al cinema, repeteix la tonada de les cançons. No li agraden els gelats.

VELLA

(LI FA L'ULLET.) Seieu gaire endarrera?

CRIADA

I no pas gaire girats d'esquena al teló. És com li dic. Un dia em va regalar un canari. ~~De les seves~~ Porta les plenes de butxaques ~~sempre surten~~ postals de to ta mena o no sé què. Si jo sortia de nit, aniríem a ballar.

VELLA

Oh, ja te'n faig capaç, ja.

CRIADA

Les coses sempre tenen dues cares, penso jo. (SURT.)

VELLA

No t'entretinguis. Tot és ple de pols. Forats, racons. La poma roda encara per l'herba. (PAUSA BREU.)

CRIADA

(~~ENTRANT~~ TORNA. I cada dilluns tornar a començar. (TREU LA POLS DELS MOBLES.)

VELLA

L'home no és dolent. No dic els homes. Viu com puguis. ¿No t'han mossegat mai la camisa?

CRIADA

He d'aig portar plenes de cotó fluix les orelles.

(PAUSA.)

VELLA

Com tinc les venes marcades!...

CRIADA

La vida sempre serà igual, no veu? Ho és de debò.

VELLA

(MIRA A FORA UNS INSTANTS.) Vola una bandada de coloms.

CRIADA

El peix gran porta el petit en una canastra. Teixir canastra. Sí, així és.

VELLA

(S'AIXECA, ES MIRA AL MIRALL I TORNA A ASSEURE'S.) ¿No em notes rat lles grogues a la cara?

CRIADA

Estic sola.

VELLA

Sempre que faig força amb la mà contra els genolls, sento a l'esquena tant dolor, que em xuclaria els punys.

CRIADA

Avui hi haurà lluna nova.

VELLA

Aquest dolor a l'esquena...El noto ara. (MIRA EN DIRECCIÓ A FORA.) Què és això que vola?

CRIADA

Allí dalt, al poble, és com si visquéssim dins una sabata.

VELLA

Ai, el teu cap ballant! El que tu fas aquí en anys, jo ho havia aconseguit en mesos. I sempre el mateix ham. ¿No has vist la imatge de cap retrat meu? de jove?

CRIADA

Com ha canviat! Sí, estava molt afavorida. La gent era rara.

VELLA

Duia altes sabates amb llaços. Però hi ha un dia que, ¿com hauria de dir-ho? -sorgeix la realitat sola, i tot allò acaba un dia. (PAUSA BREU.) Bufar damunt d'un castell de cartes, t'ho asseguro.

CRIADA

Jo encara no he tingut temps d'arribar ni a la meitat del camí. (PAUSA.)

VELLA

(ES POSA UNA MÀ A L'ESQUENA.) Començo a notar-lo. El bicarbonat, en dejú, és molt bo també. Així m'ho ha dit algú. No vull posar-me a mans del metge. Callo. Els agradaria de veure'm sofrir.

CRIADA

Hi havia lluna nova. Vaig pujar a la paret del riu.

VELLA

Mal ball el dels metges.

CRIADA

El mal, no me'l vaig fer a dalt, sinó en tocar a terra. Vaig caure damunt el curs de l'aigua, sota uns plàtans. Va passar un pastor. Ell em va dir que la seva mare li va dir que allò era una advertència. Jo vaig dir que no, no, i no.

VELLA

No t'amb desfacis!

Ai, el teu cap ballant! La mosca morta. ¿Vols fer-me posar la pell de gallina? El teu cap gira, senzillament.

CRIADA

No sé què devia dir la meva cara espantada. (PAUSA BREU: IMMÒBIL.) Allí dalt jo encenia el foc amb un mirall que feia riure els gats. Palla al sol. (TORNA A FEINEJAR.) Aquí baix sempre t'estafen en alguna banca. Quina estranya mena de música! Déu meu, quina música!

VELLA

Crec que sí. La mosca morta. (PARA DE JUGAR.) Porta'm un got d'ai-

gua, vols?

(LA CRIADA SURT. PAUSA. LA CRIADA TORNA. LA VELLA BEU.)

CRIADA

L'aigua apaivaga la set de les plantes.

VELLA

Sí; ja des d'abans del pecat original. El del primer home i la primera dona. L'aigua apaga el foc arborat. (DE SOBTE, CANVIAT DE TO.) Si fos així, Teresa, t'has dit mai això a tu mateixa? Cadascú de nosaltres, saps?, és, dic jo, el primer home i la primera dona. Nosaltres solament.

CRIADA

Què? Jo no. (SE'N TORNA EL VAS.)

VELLA

(JUGA.) Ja sé, ja sé. Però examinar-ho pensant, mentre camines cap al declivi. (PAUSA.) Creus que el temps existeix? Temps és el nom? En té?

CRIADA

(REAPAREIXENT.) Deia?

VELLA

Res. Segueix.

CRIADA

Què ha dit?

VELLA

Preguntava si el temps existia.

CRIADA

Miri el seu cabell blanc. (SEGUEIX AMB LA SEVA FEINA.)

VELLA

Tinc por i odi al rellotge tal com és. És un lladre. (PAUSA.)

CRIADA

(RESTA IMMÒBIL.) "A vegades tot just has fet unes passes, sap?, em dic jo, i ~~per~~ si bé ~~això~~ t'equivoques, ja et sembla que siguis molt lluny", dic. Però tant se val el que sigui.

VELLA

Tot això és cert. Doncs ja veus com el temps, en veritat, quasi no compta, de vegades; l'espai de la distància o què sé jo, queda com si no hi fos. (PAUSA: RESTEN IMMÒBILS UNA LLARGA ESTONA. SE SENT EL TIMBRE. LA CRIADA SURT. LA VELLA RECULL LES CARTES ~~LENTAMENT~~ A poc a poc. ENTRA LA MULLER AMB UN CISTELL, SEGUIDA DE LA CRIADA AMB UNA BOSSA.)

CRIADA

Fred, diu, amb aquest sol? (SURT.)

MULLER

(DEIXA LA CARTERA DAMUNT LA TAULA.) Ha hagut de ser bou de la banda del coll, perquè les costelles fossin més amples. Serà d'aliment. Ho és. He portat pebrot en pols. Demà és dia de matança. Com està el comerç del bestiar! Els preus pugen de debò. Davant del taulell, m'he quedat parada. Sort que portava escrites en un paper les coses.

VELLA

Quant fa que havies marxat? Diria que fa anys. ¿No penses el mateix, tu? Fa gaire?

MULLER

Fa temps? Ja t'ho explicaré. Què vols dir amb això? Sí. (PAUSA BREU.) He portat un pot de mel i un de mantega.

CRIADA

(~~ENTRANT~~ TORNA.) Bona carn! M'han quedat els dits rosats de carn.

VELLA

Què mastegues?

CRIADA

La meva grasseta. (RIU.) No. Un paper, sí.

MULLER

Ja has posat al foc una olla amb aigua?

CRIADA

Ara, senyoreta meva. (AGAFA EL CISTELL I VA PER SORTIR, PERÒ EN SENTIR PARLAR LA MULLER ES QUEDA A ESCOLTAR.)

MULLER

(ES DESCORDA L'ABRIC.) La modista va enfondir massa les costures d'aquest vestit.

VELLA

No estàs prou prima.

CRIADA

Ja me'n torno a la cuina. (SURT.)

MULLER

I això que vaig ben cenyida de ventre i cintura.

VELLA

A mi, estar grassa em desolava. Què mires amb la boca oberta?

MULLER

(ES MIRA AL MIRALL.)

VELLA

Ho has sentit? Aquí ningú no gosa dir el que pensa.

MULLER

Els ulls, te'ls has vistos al mirall? Mira'm.¿No ets capaç de mirar-me?

VELLA

Aparta els ulls del mirall. Jo no responc.

MULLER

Ell i tothom em veuen així.

VELLA

Si em miro la cara quan parlo al mirall, veig que no parlo a

la cara meva. No sóc jo. Aparta el mirall dels ~~teus~~ ulls.

MULLER

Tinc els ulls dilatats per la visió dels meus ulls.

VELLA

El diable es pot apoderar de la teva ànima.

MULLER

Bah! Els lladres tots saben de nedar, si em passa alguna vegada.

(SURT. PAUSA. REAPAREIX VESTIDA AMB LA BATA. PAUSA.)

VELLA

Per què calles en tornar?

MULLER

Jo no escriuria novel·les, sinó drames. Ni el nom.

VELLA

Ah, l'etern turment està en marxa! Aquest és tot el secret.

CRIADA

(~~ENTRA~~ TORNA.) Posaré en mantega aquell all picat?

MULLER

Sí. Daura'l bé a la cassola.

CRIADA

(Anant-se'n de pressa.) Quan tusso, ric.

VELLA

Si caminava a poc a poc, li aniria al darrera.

MULLER

(ABOCA ELS DINERS DE LA CARTERA DAMUNT DE LA TAULA. AGAFA UN PAPER I UN LLAPIS. S'ASSEU I COMENÇA A CALCULAR. PAUSA.)

VELLA

Els comptes, no és veritat?

MULLER

Els comptes?

~~VELLA~~

VELLA

Sí; els comptes.

MULLER

És l'obligació.

VELLA

El repàs dels comptes.

MULLER

Tens alguna cosa?

VELLA

Us m'ho aneu menjant tot, de mica en mica.

MULLER

Mirant-ho bé, no.

VELLA

Un enterrament és una cosa ben melangiosa.

MULLER

Encara no ha arribat. Tu sempre imagines les coses com no són.

VELLA

Els solcs que la vida traça, no hi ha brodadora que els transformi, penso jo.

MULLER

Calla.

VELLA

Els crèdits aviat s'acabaran. Després a l'asil. Sí; ho veig.

MULLER

Què dius? Que potser en tinc jo la culpa que ell no porti més diners? La cosa ha passat així. He de fer entrar en el compte totes les despeses personals. Què és? Que en tinc jo la culpa?

VELLA

El seu paper seria còmic, si no fos tràgic o no sé què. (PAUSA.) Una vegada, vaig veure un home que feia un petó a una sabata.

MULLER

Què dius tu, ara?

VELLA

(MALICIOSA.) Que has d'apartar la sabata amb el peu, a mitges, a propòsit. (LA MULLER FA UN GEST DESPECTIU.) Quanta capsa! (S'ESPOLSA.)

MULLER

T'has de fer els vestits amb el coll ajustat, perquè, per exemple, et cauen tots els cabells.

VELLA

Us m'ho aneu menjant tot, lladres. De mica en mica, ho feu.

MULLER

Digues: ¿creus que havíem d'apropar la cadira a la taula i asseure'ns a esperar?

VELLA

Un enterrament és una cosa ben melangiosa. Tens raó. Sí; ho veig. (PAUSA.)

MULLER

Creus que havíem de deixar passar els anys millors? Així és el món. Tu ets vella, però nosaltres som a la millor edat de... (PAUSA BREU.) Així, amb tot, dit sigui de passada, saps en què ~~es~~ els gastem i et sembla que vius més.

VELLA

Senyor, ~~s~~enyora, què haurá de plorar que no hagi ja plorat! Quanta de terra menjada! Quant de pes mort! Ho has sentit mai?

MULLER

Pago una culpa. No m'ho recordis aquí, també.

VELLA

Ahir estaves enamorada.

MULLER

M'he equivocat, ~~simplement~~ senzillament. (~~PAUSA.~~ LA VELLA MIRA A FORA. LA MULLER HA ACABAT DE COMPTAR I S'AIXECA.)

VELLA

Ara passa pel carrer un conegut meu. Aquell que sempre té els dits tan grocs i les ungles brutes.

MULLER

Tampoc no el suporto, jo.

VELLA

Recorda que dilluns hem d'anar a visitar el Seminari.(LA MULLER SURT. PAUSA. LA VELLA MIRA A FORA.) Ara passa un pobre amb el platet. Tot sol. Sona bé l 'orgue després del sermó del Pare Tavira. No. Penso en mossèn Pere, ~~tal vegada~~ potser..."Saps en què els gasten." "Així és el món." "I et sembla...que vius més...""Pago una culpa...no...a..." (S'HA ADORMIT. PAUSA. SONA EL TIMBRE. TRAVESSA LA CRIADA. ENTRA LA NENA.)

NENA

Com caminen pel fang les gallines!

NEN

(ENTRANT.) Xip, xap; xip, xap.

NENA

Mare!

(TRAVESSA LA CRIADA. LA NENA LA SEGUEIX.)

NEN

Les sabates em fan pudor de quitrà. Mare, vine que et parlaré d'automòbils. (~~AS~~'ASSEU.) Tinc picor a les plantes dels peus. (ES GRATA.)

NENA

(REAPAREIXENT AMB LA MULLER.) La mestra m'ha felicitat, també.

MULLER

(AL NEN.) Mira't les sabates. Duus les sabates descordades.

NEN

(CORDANT-SE LES SABATES.) Massa i massa poc és el mateix, oi, per exemple, mare?

MULLER

El què?

NEN

(GRATANT-SE EL CAP.) Com ho diré? (LA MULLER SURT.) Tinc raó, contesta no dient res.

NENA

Per què no véns a jugar? No vols que anem a jugar?

NEN

El pare no és ric.

NENA

No ho vols?

NEN

I així és, sense dir res.

NENA

Per què no vols venir a jugar? Hi ha llops i bens.

NEN

Jo seré el llop.

NENA

Llavors jo seré el be. És millor, sí.

NEN

Anem a l'armari.

NENA

El pare diu que sofrir ens converteix en llops, sense anar més lluny.

NEN

Anem a disfressar-nos de Charlot i pintar-nos el nas negre.

NENA

Espera. Tanco els ulls.

NEN

Va. Jo també. Mira el sol; després mira la paret i hi veuràs una taca, diu. (TANCA ELS ULLS.) Ja està.

NENA

Així.

NEN

Ja no veig res.

NENA

Va?

NEN

Apa.(TOTS DOS ES TAPEN ELS ULLS AMB LES MANS.)

NENA

Veig...veig unes coses arrugades i brillants. Aquí, una paret més llisa que les altres; blava, com la pluja feta un color. Em vigila algú. El fons és negre. Tot. Tot fet de pols de carbó. Una cosa plena de traços i rascades; i de ratlles gruixudes. No em segueixen.

NEN

L'automòbil és vermell i ple de sorra. Les rodes negres: molt. Unes ratlles blanques i brillants al costat de les portes.

NENA

Ara acaba de passar un home; les sabates, el barret i el paraigua són verds. La paret és vermella. A terra és ple de sorra fina.

NEN

Com paper de vidre. No miris.

NENA

Grans de sorra de colors. El fons, molt negre, molt, i arrugat. No miraré pas.

NEN

Veig un bosc sec de color de fang. El cel, blau; però guixat amb la punta d'un bastó...

MULLER

(ENTRANT.) Ja feu una feina ben cansada,.. no gaire, però.

NENA

Ens parles a nosaltres?

NEN

L'àvia dorm.

NENA

(A LA MULLER.) El pare diu que hem de saber fugir de ~~la realitat~~ el càncer, o d'algun lloc, i saber ~~forjar la~~ inventar el nostre, ~~la~~ el que més ens plagui.

MULLER

Doncs ara s'ha acabat el joc, ~~ara~~.

NEN

Continua adormida.

MULLER

Deixa de mirar-la. (ENTRA LA CRIADA AMB PLATS I COMENÇA A PARAR LA TAULA.) Apa! A rentar-vos les mans.

NEN

(SORTINT.) No la despertes?

CRIADA

Ja ho faré.

NENA

Que són petits els segells, oi, mare? (SURT SEGUINT LA MULLER.)

CRIADA

Els enemics fugen per ponts de ~~plata~~ d'argent. (PAUSA BREU; TORNA LA MULLER

I L'AJUDA.) Llàstima que es facin grans, oi que sí? Banderes i globus. Amb una bandera a la mà ja se senten vencedors de tot. Què és? Però la pell, després, cria polls, i després de tot insectes i cucs.

MULLER

Teresa, vas molt esverada per la selva. (PAUSA BREU.) Sort que no. (ASSENYALANT LA VELLA.) Ella hauria de...

CRIADA

Ja veig que he d'ay de fer el que em manen. (DEIXA ELS PLATS; S'APROPA A LA VELLA I LI SACSEJA EL BRAÇ.) Oh, perdó, com se diu?

VELLA

(DESPERTANT-SE.) Tanmateix, quina angúnia tinc!

MULLER

Dormilega! Ei, ja és l'hora de dinar.

VELLA

Qui t'avalota? (S'AIXECA I SE'N VA. EN SORTIR, TOPA AMB ELS NENS, QUE ARRIBEN.)

VELLA

Mira't la sabata. Duus la sabata descordada, ximplet! (SURT. PAUSA. SE SENT EL TIMBRE.)

CRIADA

(SORTINT.) No em falta temps per a anar a obrir. (REAPAREIX.) El senyoret, senyoreta. (SURT.)

(ENTRA EL MARIT.)

NEN

Hola, pare.

NENA

(PROP DE LA TAULA, ASSENYALANT EL SEU COSTAT.) Seu, pare. Aquí.

MULLER

(ALT.) Ja pot servir a taula, Teresa.

T E L Ó

A C T E S E G O N

EL TELÓ S'AIXECA DAMUNT EN LA MATEIXA DECORACIÓ, L'ENDEMÀ AL MATI, A LA MATEIXA HORA QUE EN COMENÇAR EL PRIMER ACTE.

MULLER

Nens aquí teniu el ~~vas~~ got de la llet.

VELLA

Se'n van, ja?

MULLER

No es poden estar aquí ni un moment més. (ENTREN EL NEN I LA NENA.) I aixequeu-vos, quan el mestre us pregunti.

NEN

Sí, mare.

VELLA

Ja sabeu bé la lliçó?

NENA

Sí, àvia.

NEN

Jo no sé dir-la, però la sé. (ARRENCA EL FULL DEL CALENDARI I EL DEIXA DAMUNT LA TAULA, MENTRE LA NENA ES BEU EL GOT DE LLET.)

VELLA

Que és brètol aquest xicot!

NENA

(AMB LA CARTERA.) Me'n vaig. (SURT.)

NEN

(INICIA LA SORTIDA.) Me'n vaig.

MULLER

Ep! Beu-te la llet, tu. (LI AGUANTA LA CARTERA.)

NEN

No em faria res que es quedés sec. (BEU.) Mira, jo aixeco la galta amb la llengua. (Ho fa.)

MULLER

Graciós: molt.

NEN

(ACABA DE BEURE.)

MULLER

(LI TORNA LA CARTERA.)

NEN

La lliçó.

MULLER

(LI EIXUGA ELS LLAVIS.) Quan et preguntin, posa't dret. Quan et parli el mestre.

NEN

Sí, mare. (SURT CORRENTS.)

VELLA

No els has dit que vinguessin de seguida, després de les dotze.

MULLER

(ALT.) Teresa, vagi a buscar el pa. (S'ARREGLA EL PENTINAT.)

VELLA

(LLEGINT.) Per no infondre desconfiances, en Ribera va dir que la seva mare s'havia ocupat de casa i que, amb l'objecte d'esbrinar on parava, volia arribar-se l'endemà al poble de Napluses, ja que havia de buscar diners en algun lloc. La mestressa va ésser molt obsquiosa amb ell i després se'n van anar a dormir. En una habitació van dormir el matrimoni amb llur fill, a l'altre l'hoste. Prop de les dues de la matinada, l'inculpat es va dirigir amb un martell a l'habitació on dormien els seus amics i va copejar el

cap d'en Falari, el seu fill, i poc després, la muller." (AIXECANT ELS ULLS DEL PAPER.) Quina horror! (CONTINUA ~~SEGUEIX~~ LLEGINT.) "En sentir l'Antònia els crits del seu marit, "Antònia, quin mal que m'han fet!", es va incorporar al llit, sobresaltada, dient llavors al criminal: "Ai, senyor, quin lladre! Què te'n sembla, Andreu?" A requeriment de la infeliç muller, el criminal li va mostrar el cos ensangonat del fill." Jesús! (PROSSEGUEIX.) "Conseqüent amb el seu cinisme. l'Andreu Ribera es va posar les espardenyes assegut al llit, i després, empunyant una destral, va emprendre-la a cops amb l'Antònia." (TANCA EL DIARI.) Verge Santíssima!

MULLER

(S'HA ACABAT DE PENTINAR.) Això és un paradís.

VELLA

Senyor, és terrible! (CONTINUA ~~SEGUEIX~~ FULLEJANT EL DIARI UNS MOMENTS. PAUSA BREU.)

MULLER

ABOCA ELS DINERS DE LA CARTERA DAMUNT LA TAULA. AGAFA UN PAPER I UN LLAPIS. S'ASSEU I COMENÇA CALCULAR.)

VELLA

Repassa, repassa bé els comptes. Podem pagar això? Els crèdits aviat s'acabaran, suposo.

MULLER

No ~~es pot~~ puc afirmar res.

VELLA

El seu paper seria còmic si no fós tràgic o no sé què.

MULLER

De mica en mica no deixem cap deute. Però ens ensorrem. Quasi lle~~s~~tos.

VELLA

Jo no hauria donat ni cinc cèntims d'aquest matrimoni. ¿Què penses

fer?

MULLER

No m'interrompis. Anar engolint aigua. Hauré de renunciar a tot.

VELLA

Oh!, el que jo dic.

MULLER

A tot.

VELLA

No pots demostrar que ningú no et regala res.

MULLER

Mira les meves mans. Nosaltres no som rics. (PAUSA BREU.) Crec que tornaria a buscar-lo.

VELLA

Digues-ho clar!:"l'altre".

MULLER

El que m'anés millor.

VELLA

Seguir-lo enganyant? Vols caure de cara?

MULLER

Sí. Ara ja ho saps. Sigues la meva acusadora. Li tinc odi, tal com és. És a l'altra banda de mi. Un home sense importància. Els nens fan el que volen. (Despectivament.) El meu marit. (PAUSA BREU.) Donaria resultat. Però no puc desfer-me'n així com així. Sentiria un buit. (PAUSA BREU.) Jo, amb el davantal de cuina.

VELLA

No pots dir que ningú no et regala res.

MULLER

No parlem d'això ara, o t'empenyaré cap a la porta. Sempre tornes igual. Remoure de nou. Deixem-ho.

VELLA

VELLA

A la nit, abaixes la llum de la...

MULLER

Ets boja! Què se t'acudeix!

VELLA

Ah! Ja ha començat d'aixecar-se el vent, i aviat farà copejar les portes.

MULLER

Calla mentre compto. No he fet la suma.

VELLA

Quina peça estàs feta! Què? Si arribava a anar-me'n, us arruïnaria.

MULLER

No t'ho deixo!
Només penses en tu, egoista! Tots creiem que vas matar al pare. S'han de tenir les teves idees. Tots hem de fer-ho. I no és cosa fàcil de seguir el teu caràcter, també. El caràcter que tens! Com l'altre.

VELLA

No?

MULLER

No. Què?

VELLA

(A PUNT DE PLORAR.) Calla, mala sort. Jo només vull que em deixeu morir en pau.

MULLER

(LENTAMENT, SEGURA DE L'EFECTE QUE FARAN LES SEVES PARAULES.) Un enterrament és una cosa ben malenconiosa. Jo em quedaré amb els mobles. Tu formes part d'aquests mobles.

VELLA

Encara no sóc morta, sents? (PAUSA BREU.) Sí, oi? (ELS ULLS FIXOS EN EL BUIT.) Serà un ~~bon~~ enterrament de luxe, oi? No sé per què no puc plorar. (S'AIXECA.) Torno als fogons. A la cuina, vaig a donar les ordres. (SORTINT.) Sí, això és. I sense llàgrimes tanmateix.

MULLER

(SECAMENT.) Tot està bé. (DESA ELS DINERS, EL PAPER I EL LLAPIS.) Aquesta és la norma. Quasi llestos. El mocador. Ella el va tirar a la roba. Dic jo. Amb aquests diners...(SE SENT EL TIMBRE. PAUSA CURTA.) Estic sola aquí? (TORNA A SONAR EL TIMBRE.) No hi ha ningú a tret de veu. On tenen el cervell...(SURT. PAUSA.)

VELLA

(ENTRA I S'ASSEU A LA CADIRA DE BRAÇOS.) I fet. Aquesta nit feia fred. M'he despertat que devien ser les quatre de la matinada. Els animals més terribles que hi ha són els mosquits. Els mosquits. I no serveixen per a res. Ens piquen, i sagnem. Primer el soroll i després les picades. Ens veuen. (LA CRIADA ENTRA AMB L'ESCOMBRA.) Com et va?

CRIADA

Mosquits, diu? Ni un.

VELLA

Com m'han posat. Mira, Déu em valgui! Millor anar-se'n.

CRIADA

No són grans que s'ha rascat, tot?

VELLA

És clar que m'he rascat; a alguna cosa havia d'aferrar-me. Bèsties sanguinàries. Canvi de temps. Vénen a la nit. Com m'han posat! Ganga per als metges. Hauríem d'estendre força mosquiteres abans de la posta de sol.

CRIADA

(AVANÇANT CAP A LA FINESTRA.) Aquí, a penes hi ha arbres fruiters. (MIRA A FORA.) La cúpula d'aquell edifici té unes arestes molt afilades.

VELLA

Ja has posat l'olla amb aigua?

CRIADA

Vaig a escombrar. (ESCOMBRA.) Tots els arbres més bonics tenen noms ben lletjos. No és així? No és natural.

VELLA

S'han reunit els sabaters? Aquestes sabates ja comencen a fer-se'm velles. (PAUSA BREU.) Hi ha de portar-les al sabater. (PAUSA.) No hi ha res per cosir, oi?

CRIADA

Tres llençols per apedaçar. (LA VELLA S'APROPA A LA TAULETA.) Jo no ho voldria pas, fer de sabater. Segurament no, penso. No es cansa de seure tot el dia? (La VELLA PLEGA EL DIARI.) Els diaris, que amples!

VELLA

De vegades el cor se m'atura per tornar a batre amb més força.

CRIADA

Em vénen ganes de sortir al carrer i de caminar...

VELLA

Sempre és tot igual i diferent.

CRIADA

...Però em quedo aquí .

VELLA

És clar. Per escoltar.

CRIADA

Mai no poso l'ull al forat del pany.

VELLA

VELLA

Les serps gruixudes que observa per l'ull de la clau... (PAUSA BREU: MIRA EL FEINEJAR DE LA CRIADA.) ~~Mai~~ No va mai pintada, vostè.

CRIADA

Jo no repeteixo la feina de les meves amigues.

VELLA

(AGAFA UN JOC DE CARTES.) Sargiré les mitges. (FA EL SOLITARI.) He deixat el gas encès. Avui farem sopa amb l'aigua ~~que~~ amb què ahir a la nit vàrem bullir la col-i-flor.

CRIADA

Sí, prou que es conserva.

VELLA

(S'AIXECA I RETIRA LA CADIRA PERQUÈ LA CRIADA PUGUI ESCOMBRAR.) Colí-la en començar a bullir i hi tiri la sèmola.

CRIADA

(ESCOMBRA PROP DE LA FINESTRA.) La senyora Rosa ja és a la finestra mirant al carrer.

VELLA

Demostres ser mal pensada.

CRIADA

Quin sol!

VELLA

He deixat el gas encès. El que tanquem cada nit. (TORNA LA CADIRA AL LLOC I S'ASSEU.)

CRIADA

D'aquí a quatre dies és fi de mes, m'entén?, i els cèntims que em sobren...

VELLA

La constància fa miracles.

CRIADA

He de buscar. Cap feina, per variar, no allarga els diners, ara. Si ~~venguessim~~ píndoles de pa!

VELLA

Sí; quan comencen a venir rebuts, aquí també sembla que tothom truqui alhora: els afalaga, crec, sembla.

CRIADA

Palla al sol. (PAUSA BREU.) No ha portat les ampolles l'adroguer. (PAUSA.)

VELLA

Quin perfum gastes?

CRIADA

Ho sé jo, i em basta.

VELLA

Amb la cara t'ho conexo, mosca morta. (NO LI SURT EL SOLITARI.) Oros...No...M'ha parlat. Està escrit això. I què no? Està escrit a la cara.

CRIADA

Els arbres de la Rambla són plens d'orenetes.

VELLA

Sempres trobes una disculpa per a anar-te'n.

CRIADA

No em fan falta paraules.

VELLA

Ja veuràs quan tinguis els angles dels ulls plens d'arrugues. Els teus ulls no coneixen els anys,

CRIADA

M'he fet un vestit de setí gris.

VELLA

Bastos. Sí. Ara. És possible. Abans els becs de gas tenien més for

ça que no ara. Un escot gris, diu?

CRIADA

No és fàcil ser dona, a la ciutat.

VELLA

Oh, per tu si que tant se val que siguin les onze com les dotze. (PER LES CARTES.) Sí, això és.

CRIADA

El meu sou és mòdic. (ACABA D'ESCOMBRAR.)

VELLA

Ja em mossegues? Et dono tot el que et puc donar, saps?

CRIADA

(SOSPIRA.) Fa un matí que dóna bo. (TREU LA POLS DELS MOBLES.)

VELLA

Bah! Si abaixo els ulls no ho puc endevinar. Jo ja estic destinada a la destral del llenyataire.

CRIADA

(MIRANT-LA DE REULL.) Fer-se vella no deu ser agradable, oi?, em temo.

VELLA

Bufar, així és, damunt un castell de cartes.

CRIADA

Però a vostè, en una paraula, no li falta llum i frescor.

VELLA

Pensa a posar les tovalloles netes.

CRIADA

Si senyoreta, senyora.

VELLA

Et pago i has de fer bona cara.

CRIADA

Sí.

VELLA

No oblidis que el nom que em toca és de el "senyora".

CRIADA

I les cançons?

VELLA

(PARA DE JUGAR.) Aquesta cara, vull saber, és la del cinema o la del ball?

CRIADA

És la cara de totes les noies, de segur~~ament~~. Ho és de veritat, senyora.

VELLA

(TORNA A JUGAR.) Procura no caure mai escales amunt.

CRIADA

Amb el meu promès bevem xarop de lluna.

VELLA

(AMB INTENCIÓ.) I on és el drac?

CRIADA

Oh no!? Confio en la seva honor, com ells en diuen.

VELLA

El mateix ham. Jo també tinc el meu àlbum de records...

CRIADA

(ACABA DE FEINEJAR.) Com s'estén millor la roba?

VELLA

Ara veig l'espai com un fum dens. Però hi ha una olor que conec entre totes, encara. (DE SOBTE.) Apa, belluga les cames, dimoni! Vejam com te'n surts.

CRIADA

(ANANT-SE'N.) No enraono.

VELLA

Aquesta sempre troba disculpes per a anar-se'n. (DESA LES CARTES. PAUSA. TOT FULLEJANT EL DIARI.) Em ~~decidiré de~~ Només llegir el diari, si hi ha esqueles mortuòries. Sempre m'explica que no sap el que vol. (DEIXA EL DIARI I S'AIXECA. PAUSA. S'ASSEU A TAULA.) ¿On és el sucre?

MULLER

(ENTRA, ENCARA EN BATA, PORTANT DUES TASSES.) Ara vinc amb la llet.

VELLA

(MIRA EL PLAT.) Aquí, si no ~~es~~ renten les coses amb l'aigua de la pluja...

MULLER

(TREU DEL BUFET LA SUCRERA, LES CULLERES, ETC. LA MULLER I LA VELLA ESMORZEN.)

VELLA

(FINALMENT, PLEGANT-SE EL TOVALLÓ.) Recorda't que dillums hem d'anar a visitar el Seminari. (TORNA EL TOVALLÓ AL CALAIX.)

MULLER

Avui també ha hagut de sortir sense esmorzar. Al banc van dir als empleats que hi anessis abans de les vuit. Però el cervell no es rendeix. Deuen treballar amb tres mans.

VELLA

I va tenir sort de casar-se amb tu.

MULLER

Canta sempre...

VELLA

Així no és ~~fan~~ manera de fer les coses.

MULLER

(S'AIXECA.) El sol ja deu ser, ~~ara~~, ~~sobre~~ damunt el mar.(SURT.)

VELLA

Tens raó, com passa el temps!..(SURT.)

CRIADA

(TORNA ~~ENTRA~~, ENDREÇA LA TAULA I S'EMPORTA EL SERVEI. PAUSA. ENTREN CORRENTS EL NEN I LA NENA.)

NEN

Mare, les sabates em fan olor de quitrà.

MULLER

REAPAREIX ~~ENTRA~~.)

NENA

A la tarda, és dia de festa.

MULLER

Tot us fa riure,

NEN

Mare, les sabates em fan olor de quitrà.

NENA

Els carrers són plens de pols. Quanta de gent esperant que va la llum verda per passar el carrer!

MULLER

Tot us fa riure. (SE'N VA.)

NENA

Qui era aquell de les ulleres?

NEN

De tant en tant m'agrada de trobar un llop entre tants de bens.

NENA

Escolta, el pare ddiu que sofrir ens converteix en llops. Això.

NEN

No estic per ximpleries. No vaig a mirar. (OBRE LA CARTERA I POSA ELS QUADERNS DAMUNT LA TAULA. LA NENA ENRETIRA LA SEVA.) Uix! No m'agraden les labors de senyoreta.

NENA

Ara tornes a fer els mateixos gestos que al matí, quan t'han agafat la brusa. (OBRE LA CARTERA. BUSCA LA LLIBRETA, LA PLOMA, ETC. TOTS DOS ES PREPAREN PER ESCRIURE.)

CRIADA

(ENTRA I DEIXA ALGUNA COSA AL BUFET.)

NEN

Teresa, vine, que et parlaré dels discos que volen.

CRIADA

(SORTINT.) Bah, a mi ensenyeu-me ànecs!.

NENA

Per què no véns a jugar? No vols que anem a jugar?

NEN

Hauríem de fer el treball de l'escola. No esperarem pas les hores de la tarda, a última hora. Com serà el diploma d'or? Després la nit. Ja és tard, també.

NENA

(A LA FINESTRA.) S'annuvola; vejam si plourà, a la tarda.

NEN

Tenim impermeable, i ells, paraigua, no?

NENA

Menjar ocell fa tornar ocell? (DES DE LA FINESTRA S'APROPA A LA TAULA.)

NEN

Nosaltres serem els llops,

NENA

I nosaltres els bens.

NEN

És millor. Sí. Tots al tanc! (PAUSA: ESCRIUEN.)

NENA

(MIRANT LA LLIBRETA DEL NENA.) Què fas ara? Les planes de la llibreta

es van emmascarant.

NEN

És la goma d'esborrar.

NENA

Jo he començat unes puntes al coixí.

NEN

Semblen un cordó de sabata.

NENA

Ja has tornat aquell llapis, que no era teu? (TRAVESSA LA MULLER.) On vas?

MULLER

Vejam
~~A veure~~ si ve aigua al dipòsit. (SURT.)

NEN

(MIRANT LA LLIBRETA DE LA NENA.) Fas les ratlles més gruixudes i més juntes.

NENA

Calla; se m'acabarà la tinta. (MIRANT LA LLIBRETA DEL NEN.) Quines lletres de pal! (TORNA A ESCRIURE.)

NEN

I tu t'encorbes com una vella.

NENA

Abans, confonia sempre la D amb la B.

NEN

Les lletres semblen filferros torçats enlaire. (MIRANT LA LLIBRETA DE LA NENA.) Rasques massa fort la ploma, ara.

VELLA

(ENTRA.) No et fiquis la mà a la butxaca per gratar-te, nen. (S'ASSEU A LA CADIRA I FULLEJA EL DIARI.)

NENA

He començat a fer puntes al coixí, àvia, no saps?

VELLA

Així tornes?

NEN

Fa nines dins els brodats.

VELLA

Els amics són els fantasmes.

NEN

S'acompanya la feina cantant, i la mestra la fa callar.

NENA

És que l'escola em fa tristesa.

VELLA

Tu, per variar de feina, ja podries començar a sargir alguna mitja.

NENA

Tinc agulla i fil, però em falta l'ou de fusta.

MULLER

(ENTRANT .) És bo l'alè de l'aigua.

VELLA

Vejam si enllustreu els ganivets i traieu el bagul del passadís. (TOCANT-SE LA CAMA.) Amb una mica més, no tindria el dolor gaire lluny. On és la Teresa? És criada de la lluna?

MULLER

Preparant la sopa.(ALS NENS.) En què treballeu ara?

VELLA

Embrutar paper, ve't aquí.

MULLER

(ALS NENS.) Heu d'escriure i voler vèncer, eh?

NENA

Avui he vist un arbre de plom en un vas de neu.

MULLER

Aneu a rentar-vos les mans. Hala! El pare no tardarà un moment més.

És molt tard.

(EL NEN S'AIXECA. A LA NENA.) Apa, em sents? (LA NENA OBEEIX.)

NEN

El camp de futbol diuen que es va inundar, oi no? Els discos volen? Ho ha dit la ràdio.

MULLER

No (A LA NENA.) Quin cabell més emmaranyat que tens! (LI PASSA LA MÀ PEL CABELL. LA NENA SURT ~~AL MATEIX TEMPS~~ altora QUE ENTRA LA CRIADA amb el Nen AMB PLATS.)

CRIADA

~~Llàstima~~ Dol que es facin grans, oi que sí? (COMENÇA A PARAR LA TAULA.)

VELLA

És veritat que, de grans, donen una altra aparença a allò que engiponaven ~~feien~~ de petits, però ~~es tracta~~ no fan en realitat més que de la mateixa cosa: els jocs, juraria. I les rondalles. ~~Elles~~ Això també.
(LA CRIADA ~~SEGUEIX~~ CONTINUA PARANT TAULA AJUDADA PER LA MULLER. ENTREN I ~~H~~ SURTEN.)

MULLER

Et~~s~~ una vella rutinària; jo et veig sense careta.

VELLA

Cada olla té la seva tapadora, penso.

CRIADA

Tanco, que s'ha girat una mica de vent. (TANCA LA FINESTRA.)

VELLA

~~Hosc~~, ~~se'n diu~~ cal dir-ne certament en arribar la nit, de totes les coses estranyes.

MULLER

Com se't posa la fesomia...

VELLA

Doncs no me la pinto.

MULLER

T'has de fer un vestit amb el coll ajustat, perquè et cauen tots els cabells.

VELLA

(MIRA PER VIDRES DE LA FINESTRA.) Com s'enfila la carbassera...

MULLER

En què et fixes...

VELLA

Ara passa pel carrer aquella amiga teva, amb el seu aire cansat de sempre.

MULLER

(S'atansa als vidres.) Porta la cabellera en cua de cavall.

VELLA

Té l'esquena encorbada de tant cosir, oi?

MULLER

Encara no té promès.

CRIADA

(ENTRANT.) Quina gatzara que fan!

MULLER

No els interrompis l'alegria.

VELLA

Plourà aquesta tarda o demà, avui, vull dir.

MULLER

(POSANT-LA DAMUNT LA TAULA.) Què en farem d'aquesta ampolla? Porta un anys marcat. És massa gran.

VELLA

Com corren els núvols...

MULLER

Hem tret la vaixella ~~fina~~ bona.

VELLA

En aquesta casa tot va en doina.

(REAPAREIXEN ELS NENS.)

NEN

Els fotògrafs ¿per què agafen aquell drap negre per una punta?

NENA

Jo ja sé llegir els minuts, mare; quan tanco els ulls se'm representen ben marcades les xifres.

NEN

On és la clau del calaix dels retrats?

NENA

Oi que sabeu fer pa de pessic? (AGAFEN LES CADIRES I LES DUEN PROP DE LA TAULA.) UNA PER UNA PORTEN UNA ~~REP UNA.~~)

MULLER

No arrosseguis la cadira.

NEN

Després tallaré papers.

VELLA

(S'ASSEU A TAULA.) Tot en doina, tal com ho dic. Me n'adono. (AIXECANT ELS ULLS.) Àngels, recolzeu-me en una columna, tots.

MULLER

(ALS NENS.) Compte. Aneu amb la roba millor que teniu.

NENA

Les ciutats són massa grans, oi?

MULLER

(NO CONTESTA.)

NENA

Les ciutats són massa grans, oi?

VELLA

Calla.

NEN

Avui he vist dos gossos que estaven prop d'una paret que...

MULLER

Prou! Vejam si mastegueu bé; només us ho empasseu.

NENA

Quan arriba el pare estem menys sols, oi?

(PAUSA: TOTS JA SEUEN A TAULA.)

VELLA

Semblem estàtues sagnant. (PAUSA.)

MULLER

No m'ensenyis aquesta cara tan grisa.(PAUSA.)

VELLA

Que som arbres? Ni un soroll.

NENA

I el pare?

MULLER

Algun xofer deu córrer amb algun viatger.

NEN

Anar dins un auto no és ensopit. (~~p~~ PAUSA.)

VELLA

(A LA MULLER.) Si parlaves ho faries nerviosament, pel que veig.

NEN

Que no s'esguerri la tarda. Tinc picor a l'orella. Em posaré dret.

(S'AIXECA.)

MULLER

Fes el favor de seure, vols? La nena seu aquí,

~~NEN~~ NENA

No ha vingut.

VELLA

El menjar està llest.

NEN

Ara ja menjaríem.

CRIADA

Els serveixo el menjar?

MULLER

No. Espera. Ja no pot trigar. Gràcies.

VELLA

Quines ~~b[illegible]os~~ burxes!

MULLER

(ESCLATANT.) No ho entenc, en aquesta hora!

VELLA

No ho entenc.

NEN

(A LA NENA.) No tens gana?

NENA

(NO CONTESTA.)

CRIADA

Ja és tard.(SE'N TORNA.)

VELIA

Si, les cases fan molt d'ombra.

MULLER

Em ve un insult a la boca.

NEN

No dinem aviat? (PAUSA.)

VELLA

Ens fa servir de ninots ben bé, aquell brètol!

MULLER

Vols tancar aquesta boca?

VELLA

(Maliciosa.)

Ho sabia de temps. No ho sabies? Era ben sabut.

MULLER

I no crec que hagi deixat els pantalons sota un tramvia.

VELLA

No hauran de posar cap esquela a la màquina, no.

MULLER

Té el banc molt a prop.

VELLA

Els braços dels homes passen sempre.

MULLER

Com em sento amb aquest vestit vell!

VELLA

Anirem a bufar els ciris d'un altar.

MULLER

Que el parteixi un llamp! No seré tan estúpida d'anar-li al darrera.

VELLA

Qui sap si la moneda deu lliscar per la ranura.

MULLER

Calla. (ALT.) Teresa, porti el menjar!

CRIADA

(DE ~~DINTRE~~ fora ESTANT.) No trigo ni un segon!

NEN

Mare, quan menjarem farina de palmera?

VELLA

Sempre havia vingut a dinar.

(ENTRA LA CRIADA AMB LA SOPERA FUMEJANT.)

MULLER

A disfrutar, ara.

NENA

Trobo trist el dinar.

T E L Ó

ACTE TERCER

ENTRADA D'UNA GRUTA MÀGICA, EN UNA FIRA. ES DE NIT, DESPRÉS DE L'HORA DE TANCAR EL RECINTE, SEMBLA. AL CAP D'UN MOMENT, ENTRA EL MARIT I AVANÇA. ESTÀ MOLT PALLID. DEMOSTRA UNA GRAN TENSIÓ. A VEGADES S'INTERROMP, PARLA COM LLUITANT AMB ELL MATEIX I TREMOLA DE SOBTE.

MARIT

Molt abraço i estrenyo. Sóc el que sóc. I ara què em falta? La meva veritat no demana cantons. Ja lluny, por de la por! Naturalment, vida, vull mirar-te de dret als ulls. Ara conec les coses i sent-les. L'espai es fa important i compensa tots els ritus. L'estiu ja ha passat i la tardor s'acosta. Un núvol baixa. Caic? Els greus errors s'acumulen. Una mena de llenguatge entre nosaltres. Busquem màscares i disfresses. Falta harmonia, dic. Hem perdut la pregunta. Oh, boscatges infinits que em rodegen! Quina nit de bocois! Llum! Aire! Ombra sóc en la penombra. Com s'embrolla! Saps què? Les bèsties repeteixen costums i moviments que ja devien realitzar allí, al voltant del primer arbre, per nodrir-se els cossos i reproduir l'espècie, dic jo. Els miralls multipliquen les llums. A l'entrada hi ha les llums de rigor. Però és inútil. La millor paraula està per dir. Només els homes, com se sap bé, hem de multiplicar el treball i escarrassar-nos per aconseguir els mateixos fins primaris que la resta, que la fauna. Sempre els mateixos. Edat rera edat. Sense una falta. Dia rera dia. Com s'embrollen les coses, francament, dic jo. (SOMRIU.) Racionals? Cada vegada he de repetir amb més error i amb més grans

* La ment em sembla percebuda per una ment més
profunda que em sembla percebuda per una ment
més profunda que em sembla percebuda per una ment
més profunda... En acabar el carrer m'he....

esforços. Ho faig. I no parlo dels llocs on ja he estat. Les coses segueixen el curs, sí. Però l'aire, humit; les pedres, fredes. I a cada problema mecànic, en realitat, un nou problema domèstic torna igual. Més i més. Arbres que miro, fora de lloc, aquí. Tot s'esborra. Res no creix allà. Ni l'Home tampoc. El seu desig natural. Tot és fred com les pedres, en una paraula. No hi podem veure-hi de més lluny. Una porta que s'obre quan es tanca. No em serveix. Gràcies. Redreçar l'ànima? ~~Ha de~~ Cal realitzar-se un gran esforç. Després un sospir és el principi de totes les tempestes. Al llop, tots els gossos li lladren; però el qui fa llum va a la seva claror. I el llop de l'home, en resum, és l'home. El públic no és secret. Per què vull tenir els ulls al cap? L'acció de les lleis és cega i anàrquica. ¿Quan s'obrirà una nova era en la història, però? Em permeto ara mateix de reivindicar el seu nom meu. Ens movem damunt la terra a l'abast de la tempesta de la gana, però el pensament, impulsiu, desperta facultats que no hem afirmat. Aviat ho aconseguiré. Sento la meva vida subtilment, encara que no me l'explico en tots els camps. Aquestes són bones ~~notícies~~ noves i aquest sentiment de veritable vida. Gira, em diu. Tot està present als meus ulls i res no necessita ser recordat. Puc gaudir de la meva herència, que en ~~ella~~ això estic. Prou conèixer i no saber que coneixes.* En acabar el carrer m'he trobat amb les parades de la fira. (APAREIX L'EMPLEAT PER LA BOCA DE LA GRUTA.) Dispensi que vingui en aquesta hora...Sóc molt expansiu.

EMPLEAT

Havíeu de venir abans de les nou. (SORTINT.) Tot ja ha estat.

MARIT

Miro cap a fora. Ni a dins ni a fora. No s'hi val a retrocedir. La gruta. ~~Què~~ No importa!, penso jo. (AL LLINDAR DE L'ENTRADA.) A l'en-

trada hi ha, primer simultanis, els llums de rigor. El sostre, el primer forat. Entrar pel corredor després; ja sé aquest conte. Algú en la penombra. Misteriós. La idea és recórrer les galeries principals. Bella sensació de nit. Res més que entrar. Heus aquí el viatge per excel·lència. Més per distreure'm que d'una manera seriosa. (MIRA DINS LA GRUTA.) La fosca m'acull de costat a costat. El terra s'enfonsa suaument. (S'HI INTERNA UNS PASSES I POC DESPRÉS TORNA A SORTIR.) Algú fa l'indignat. Silenciós després. Jo em sento atret per tot això. Es veuen criptes i galeries subterrànies. Figures, en algun lloc. Tomba't i mira. Quina por! Com t'hi adelites! La nostra ombra. En avançar correm perills. La nostra ombra silenciosa. Ens freguen la cara coses inexplicables. Sembla que molesten. Hi ha temptacions de totes menes en el viatge. Tant me fa el que sigui. Roda el paisatge, confús. S'intenta de detenir el viatger. Les roques se'ns mouen al voltant, i les idees dintre. Després s'arriba a l'última sala, brillant, il·luminada amb bombetes de colors. Miralls: molts. I sortir a la llum del dia. (PAUSA.) L'existència és una prova. Un viatge, diuen. Ah, quin dia aquest! En va? Lluny, lluny d'aquesta caverna artificiosa que no és refugi. Farà una nit de plugeta. Sento passes. (ES FA EN UNA BANDA.) Fins les ombres duen barret. (ARRIBEN UNA PARELLA D'ADOLESCENTS, EMBRIACS.)

ELL

El qui està borratxo no s'adona que està borratxo. Jo estic borratxo i m'adono que estic borratxo.

ELLA

(RIENT.) Doncs no estàs borratxo.

ELL

Doncs no estic borratxo, perquè si estic borratxo i m'adono que estic borratxo...

ELLA

És que no estàs borratxo.

ELL

Es que no estic borratxo, perquè el qui està borratxo no s'adona que està borratxo...

ELLA

Que està borratxo...(HAN TRAVESSAT SORTIT.)

MARIT

Ninxols i bressols, bressols i ninxols. I no quedarà res més a dir. Rumiar els records. (MIRA EN DIRECCIÓ CAP A ON HA SORTIT LA PARELLA. AVANÇA ALGUNES PASSES.) Ja es ponen en un boirós silenci. Mal balancejar. Un punt minúscul entre la boira. (S'APAGA EL LLUM. L'ESCENA QUEDA EN PENOMBRA. TRAVESSA UN FANALER I SURT. EL MARIT ES TIRA EL COLL DE L'AMERICANA AMUNT.) Què? Així sí que trobaré la sortida...Sofreixo més del que pugui aguantar. M'ofego. Plou. És veritat i no és veritat. Avui, plou. Un anys, o bé cent, o bé mil anys. Sí, i...No sé. Tanco els ulls? No sorgeix la realitat d'una altra vida, he d'objectar, Què em passa? Em paro. La meva sensibilitat no és obsequiada, i si jo tenia...Estic perdut pel bosc. No puc tornar a l'estat pur, no, de la voluntat. Els extrems. Es tocquen. Què em passa? M'hauré d'esforçar. Estimeu-vos els uns als altres. De la lluita primitiva, se n'ha fet una batalla. La sardana s'esbulla, i els garrots volen enlaire. Decidir a vendre el meu temps a propòsit. Jo valc quinze pessetes l'hora. Vaig mal vestit. Ah! Torno a semblar presoner del que no m'afecta ara. Quin dolor!, per què? D'altra banda, és tanmateix comprensible que, atret com estic per tanta pena, també l'esperit es complagui, no pas gaire, en la tristesa de les coses. Però...Sí i no. No respiro tranquil·lament. Confia en mi, no veus? Però de cert no se sap mai res. Què em passa a la vista? No sé. Si és. Estic una mica cansat perquè... Respirar

bé crec que és una part de la victòria. No sé qui sóc! No sé qui he estat! Jo? Tu, sí! (EMPALLIDEIX. ES DESCORDA EL COLL DE LA CAMISA. LA MIRADA FIXA.) Aquí la malaltia hi és inclosa. Vaig a bucar el pa. Puc prendre-me'l sol? Quina mena de bèstia és aquesta! Sí; a això em dedicava. (AMB DESESPER CREIXENT.) La caiguda de l'home prou és una realitat que miro. El primer estat? El gran pas cap a la llibertat? (ES MIRA LES MANS.) Tremolo? Per què ? Digue'm. Digue'm què. (SANGLOTA AMB PROFUNDA PENA.) Riu, animal! No em sent. Les onades m'han portat aquí. No tinc cap rellotge per mirar. No ho faig. Calla, vés-te'n. (ES DESPLOMA EXASPERAT, INCORPORANT-SE.) Això. Jo no em deixo arrossegar per les lluites. No ho faig. Només vull viure la vida! Viure la vida! (DEFALLEIX.) Ah! Què tinc...No sé... No, o...(INTENTA D'INCORPORAR-SE. SE'N VA FENT TENTINES CAP A UNA BANDA.) Ah, si el mar m'engolia, si...(SURT.)

T E L Ó

Setembre de 1952.

MUSEO DE ARTE ESCENICO